

RAADEITT - ENDA ET NYTT MAGNESIUMFOSFAT FRA MODUM

Så har da endelig førstekonservator Gunnar Raade ved Geologisk Museum i Oslo blitt hedret med et nytt mineralnavn (Chopin et al. 2001); - forøvrig den 12 nordmann gjennom tidene. Velfortjent ettersom som vi trygt kan si at Gunnar er den største norske mineralogen i Norge etter krigen.

Som det står i originalbeskrivelsen: ” In naming this new mineral *raadeite* (pronounced [’rode-ait]), we are pleased to honour Dr. Gunnar Raade, curator of minerals at the Natural History Museum Oslo, for his contribution to the mineralogy of Mg-phosphates”.

Ingen har originalbeskrevet så mange mineraler i Norge i det 20. århundre.

Kronologisk:

Dypingitt (1970); *Althausitt* (1979); *Holtedahllitt* (1979); *Chiavennitt* (1983);

Janhaugitt (1983); *Heneuitt* (1986); *Kamphaugitt* (1993); *Phosphoellenbergeritt* (2000) og ytterligere to nye er i trykken.

Dessuten har han nybeskrevet *kaatialaitt* fra Finland (1984) og *blatteritt* fra Sverige (1988).

Magnesitt-serpentin forekomsten nær Tingelstadstjern på Modum har med årene blitt velkjent for dets mange uvanlige magnesium-fosfater og fosfo-karbonater, som *dypingitt*, *althausitt*, *holtedahllitt*, *heneuitt*, *phosphoellenbergeritt* og nå *raadeitt*.

Raadeitt $Mg_7(PO_4)_2(OH)_8$

La oss med en gang si at *raadeitt* forekommer i svært små mengder, og er bare observert i tynnslip, hvor de største krystallene er drillet ut for å kunne karakterisere mineralet.

Mineralet er gjennomsiktig og fargeløst med en perleaktig glans. Hardhet og densitet lar seg ikke bestemme av mangel på materiale. Kalkulert densitet er 2,806. Mineralet er monoklint.

Raadeitt ble funnet i knoller av apatitt+Mg-fosfater.

Fig 1. Petrografisk tynnslip som viser krystaller (piler) av raadeitt innesluttet i holtedahllitt, og som er brukt for å karakterisere mineralet. Fra originalbeskrivelsen til Chopin et al. 2001.

Mineralet opptrer på tre forskjellige måter:

- 1) åreliknende, bare noen få tiendels mikron, som kryss-setter og fyller kløvningssprekker i mm til cm store *althausitt* krystaller,
- 2) sjeldnere som uregelmessige inneslutninger i *holtedahllitt*, opp til 150 mikron store,
- 3) eller som fibrose rosetter sammen med apatitt, *althausitt* og magnesitt etter *heneuitt*.

Phosphoellenbergeritt forekommer også i samme paragenese.

I en nærliggende serpentin druse på Overntjern har man funnet *collinsitt*, $Ca_2Mg(PO_4)_2 \cdot 2H_2O$, som et nedbrytningsprodukt etter *althausitt*. *Collinsitt* er et nytt mineral for Norge.

Dannelsen av *raadeitt* er fremdeles noe uklart, - om det er et relik mineral eller en sendannet fase. Men det er trolig et produkt av sen metamorfisk evolusjon, som først gjennomgikk en granulitt-facies stadium, fulgt av et lav-temperatur høy-trykk stadium, og deretter dekompressjon.

Gunnar Raade på Sørensens ø i Kangerdluarssuk på Grønland juli 2001. Foto: Astrid Haugen

Store deler av artikkelen er viet syntetisering, krystallstruktur og diskusjon om kjemiske likheter med andre Mg-fosfater, og sammenlikning med liknende strukturer som raadeitt. Raadeitt er isostukturell med allactitt, $Mn_7(AsO_4)_2(OH)_8$.
VI GRATULERER !

Tabell 1 viser hvilke nordmenn som har fått mineraler oppkalt etter seg. Se Raade (1996).

Referanser:

Chopin, C., Ferraris, G., Prencipe, M., Brunet, F. & Medenbach, O. 2001. Raadeite, $Mg_7(PO_4)_2(OH)_8$: a new dense-packed phosphate from Modum (Norway). *Eur. J. Mineral.*, 13: 319-327
Raade, G. 1996. Minerals originally described from Norway. *Norsk Bergverkmuseum Skr. nr. 11*: 1-107 + 7 pls.

År	Mineralnavn	Oppkalt etter
1884	CAPPELENITT-(Y)	Cand.min. Diderik Cappelen (1856-1935) Eier av Hollen (Ulefos) jernverk
1890	HIORTDAHLITT	Prof. Thorsten H. Hiortdahl (1839-1925) Universitetet i Oslo
1903	HELLANDITT-(Y)	Prof. Amund Helland (1846-1918) Universitetet i Oslo
1911	THORTVEITITT	Olaus Thortveit (1872-1917) Feltspat- og mineral eksportør, Iveland
1929	HOELITT	Geolog Adolf Hoel (1879-1964)
1968	TOMBARTHITT	Prof. Thomas F.W. Barth (1899-1971) Mineralogisk-Geologisk museum
1977	TVEITITT-(Y)	John Peder Tveit (1909-1978) Gårdbruker og feltspat eksportør
1979	HOLTEDAHLITT	Prof. Olaf Holtedahl (1885-1975) Universitetet i Oslo
1983	JANHAUGITT	Jan Haug (1934-1998) Tannlege på Eidsvoll
1986	HENEUITT	Prof. Henrich Neumann (1914-1983) Mineralogisk-Geologisk museum
1993	KAMPHAUGITT-(Y)	Erling Kamphaug (1931-2000) Saksbehandler hos Jøtul, Oslo
2001	RAADEITT	Konservator Gunnar Raade (1944 -) Geologisk Museum, Tøyen

TABELL 1. Originalbeskrevne mineraler fra Norge oppkalt etter nordmenn.